

BALATONSZÁRSZÓ ÉS JÓZSEF ATTILA, AVAGY EGY REGIONÁLIS KULTUSZ TERMÉSZETRAJZA

*„A költészet szentsége,
mely fölöttünk ragyog,
32 évesen Szárszón
itt is hagyott.”*

Szerző: **TÓRIZS Eszter**, II. évfolyam

Témavezető: **Dr. BÓKAY Antal** egyetemi tanár

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék, Irodalomtudományi Doktori Iskola, Pécs

A József Attila-kultusz születését, alakulását, állomásait mélyrehatóan tanulmányozta és feltárta Tverdota György *A komor föltámadás tilka* című monográfiájában. A dolgozat ehhez képest a költő kultuszának még napjainkban is élő, működő, ugyanakkor határozottan kisközösségi megvalósulását vizsgálja Balatonszárszón, a költő halálának helyszínén. A vizsgált anyagot összességében a József Attila Emlékmúzeum kiállításai (1972, 1997, 2012), Ortutay Tamás József Attila emlékműve, József Attila első sírhelye, illetve a balatonszárszói Költészet Napjának egy kirívó esete adják. Az elméleti keret fő vonulatát Dávidházi Péter, Takács József és Takács Ferenc kultuszelméleti írásai, illetve Tverdota György fent említett könyve szolgáltatják.

A dolgozat az elemzendő események, helyszínek, tárgyak, szobrok mindegyikén igyekszik kimutatni a kultikus megszólalás, magatartás lenyomatát, mely több esetben átfedést mutat a József Attiláról halála után kialakult képpel, néhány esetben viszont érdekes, említésre méltó helyi színnel találkozhatunk. Például erős elítélő érzelmeket kiváltó vandalizmussal, mely aztán a kultikus magatartás vizsgálata szempontjából felbecsülhetetlen értékű tettekhez vezet. Megismerhetjük az első sírhely köré ültetett hársfák legendáját, de találkozhatunk József Attila „üzenőfalával”, melynek segítségével a dolgozat címének rejtélyes verssoraira is fény derül.

Kulcsszavak: **József Attila, kultusz, Balatonszárszó, irodalmi emlékhely, relikviák, évfordulók nyilvános ünneplése**

BALATONSZÁRSZÓ AND ATTILA JÓZSEF, OR A NATURAL HISTORY OF A REGIONAL CULT

*“The holiness of poetry,
which shines above us,
at age 32 in szárszó
Left us in the dust.”*

Author: **Eszter TÓRIZS**, second-year PhD student

Supervisor: **Dr. Antal BÓKAY**, professor

Institution: University of Pécs, Faculty of Human Sciences, Department of Modern Literatures and Literary Theory,
Doctoral School of Literature, Pécs

The birth, the formation and the stations of the cult of Attila József has been examined in great detail by György Tverdota, in his monograph (*The Secret of the Dismal Resurrection*). In accordance, this essay discusses a regional realization of Attila József’s cult. In Balatonszárszó, the place of the poet’s death, there is a live, functional form of a literary cult. The theoretical framework of the investigation is supported by theories of the writing on cult theory; especially Péter Dávidházi, József Takáts and Ferenc Takács, and this essay also uses the above-mentioned work of György Tverdota’s. Research material also include three exhibitions in the Attila József Literary Memorial House (1972, 1997 and 2012); Tamás Ortutay’s creation, a huge monument of Attila József, the poet’s first resting place and finally, a special case of celebrating the anniversary of the poet’s birth in Balatonszárszó.

In a few examples, this essay tries to demonstrate how a little place can show different, interesting and unique elements, while fitting into the picture and the discourse that emerged after Attila József’s death. For example, we can meet very strong emotions in connection with vandalism, which – from the aspect of cultic behaviour – leads to invaluable acts. In Balatonszárszó, the visitors can hear the legend of the four linden trees, and can also see Attila József’s “message board,” with the help of which the origin of the mysterious poem in the title of my essay can also be explained.

Keywords: **Attila József, cult, Balatonszárszó, literary memorial place, relic, public celebrations of anniversaries**